

800 – ГОДИШЊИЦА АУТОКЕФАЛНОСТИ

СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

Ваша Преосвештенства, часни и преподобни оци, преподобне сестре монахиње, децо светосавска – Христос Воскресе!

Нека је благословен Један у Тројици Бог Који нас је данас сабрао у овом свештеном манастиру Светог Николаја, нашој новој Жичи, да литургијски прославимо осмовековни јубилеј независности Српске Православне Цркве. Овогодишње лозничко саборовање је седмо по реду. У светлости Васкрсења Христовог, те преславне победе Господа Христа над грехом, смрћу и ђаволом, желимо да једним устима и једним срцем узнесемо благодарност Богу на великом дару самосталности наше народне Цркве, да прославимо њене многобројне победе и победице кроз минуле векове – армију светих Срба, на челу са Светим Симеоном, Савом и Симоном монахом, да се надахнемо и охрабримо њиховим светлим примерима борбе за веру и душу, и да се помолимо Богу да нам да снаге да останемо на светосавском путу.

У 12. веку Господ је излио Своју велику милост на српски народ ујединивши га, највећим делом, руком свог великог угодника Стефана Немање (живео од 1113-1199, владао од 1169-1196), у једну моћну српску државу од Јадрана до Софије и Перника. Овај ватрени слуга Христов био је не само велики српски жупан него и велики српски богољубац, монахољубац, отечествољубац, сиромохољубац и војсковођа. Круна његових добрих дела била је везивање Срба за православни исток, тј. Византију. О христоликој лепоти Немањине душе вековима сведоче „мајка свих српских цркава” – Студеница и друге његове задужбине, цркве и манастири широм српских земаља. Немања је са Аном имао три сина: Вукана, Стевана и Растка. Он се на државном сабору у Расу 1196. год. одрекао владарског престола. За свога наследника изабрао је средњег сина Стевана. Убрзо прима монашки постриг са именом Симеон. Његова супруга Ана постала је монахиња Анастасија.

Јединствена српска држава била је тело српског народа. Душу је Бог удахнуо 1219. године уредивши оснивање самосталне (аутокефалне) Српске Цркве. Осамстогодишњицу овог најважнијег догађаја за наш народ данас прослављамо.

Утемељивач Српске Цркве и њен први архиепископ био је богоносни отац наш Сава, равноапостолни просветитељ и учитељ српски, један од највећих архипастира Цркве Христове, најсветија и најроднија грана рода нашег. Овај српски анђео у телу, постигао је све што се у то време могло постићи за српски народ. Наредни редови о томе говоре.

Богоносни отац наш Сава рођен је 1169. године у Расу, као најмлађи син Стефана Немање. На крштењу је добио име Растко. Када му је било 17 година рука Божја одвела га је на Свету Гору, то парче земље најближе Небу. У манастиру Светог Пантелејмона (Стари Русик) прима ангелски образ са именом Сава по Преподобном Сави Освећеном. Одавде, промислом Божјим, прелази у грчки светогорски манастир Ватопед. У врту Пресвете Богородице, неизмерним постом, молитвом, светим послушањем и другим монашким трудовима чисти себе од свакога греха и постаје станиште Светога Духа, ризница Божанске љубави, небески човек способан за равноапостолну мисију у свом народу. Изградивши неземаљски мир у души и јединство са Богом, овај ватрени слуга Бога живог могао је да гради мир и јединство у свом народу уједињујући га миром у вери и љубави у једну освећену заједницу пред Богом, кличући са Светим Апостолом Павлом: *Све могу у Христу Исусу који ми моћ даје* (Флб. 4, 13). Господ га је ради спасења народа српског и довео на Свету Гору, њега који је као јелен ка изворима вода похитао у манастир давидски молећи се: *За једно само молим Господа, само то иштем, да живим у дому Господњем све дане живота својега, да гледам красоту Господњу и раним у цркву његову* (Пс. 26, 4).

После 18 месеци живота у Студеници његов отац, богоносни монах Симеон, долази на Свету Гору да уз сина, у посту и молитви, сагради себи и небески дом. Он је био први владар који је ради монаховања дошао на Свету Гору. Ускоро њих двојица постају ктитори Хиландара – првог српског манастира на тлу Свете Горе. Хиландар убрзо постаје духовно и кулурно

огњиште српског народа, расадник српског монаштва и корен стицања самосталности Српске Цркве.

У то време српском народу је претила опасност од латинске јереси која се ширила и на Балкн; као и са друге стране од богумилске јереси са којом је још Стефан Немања имао великих проблема.

И васељенско православље било је у то време у тешком положају. Цариград су 1204. освојили крсташи. Папа је поставио свог патријарха у Цариграду. Основано је Латинско царство. Тада је славна Византија пала. Настале су три грчке државе: Епирска држава у европским провинцијама, Никејско и Трапезунтско царство на тлу Мале Азије. Све су себе сматрале наследницама Византије и биле су у међусобном сукобу. Законити патријарх цариградски Манојло Сарантен био је у избеглиштву у Никеји уз законитог Византијског цара („никејског цара“) Теодора I Ласкариса.

Архиепископ охридски Димитрије Хоматијан, под чијом су јурисдикцијом тада биле три српске епископије, припадао је Епирској деспотовини. Њега је за охридског архиепископа поставио деспот Епира Теодор Комнин Анђео, противник никејског цара и патријарха, сменивши Јована Каматира (1216. године). Димитрије Хоматијан и Теодор Комнин заговарали су политичку и црквену независност Епира од Никеје а Димитрије је желео да буде патријарх. У таквим околностима никејски (византијски) цар Теодор Ласкарис и патријарх Манојло Сарантен Харитопул борили су се за легитимитет, канонско и државно јединство.

Смртну опасност православља у Србији и уопште у васељени сагледао је овај многооки херувим Божји, Христов монах Сава, у светој тишини Атоса, и после многих сузних молитава Свевидећем, са пристанком брата Стевана, крену половином 1219. године, из Хиландара у Никеју избеглом цариградском патријарху Манојлу Сарантену да од њега затражи самосталност Српске Цркве и да самосталној (аутокефалној) Српској Цркви посвети архиепископа. Ово је била давнашња жеља његовог срца. Кренуо је са својом сабраћом, хиландарским монасима, које је желео да предложи за архиепископе. Кренуо је у Никеју а не у Охрид, код архиепископа охридског Димитрија Хоматијана јер је охридски архиепископ и сам постављан од цариградског патријарха, те није могао

дати оно што сам нема, тј. потпуну аутокефалност. Са друге стране, сам Димитрије Хоматијан у то време није био у канонском јединству са законитим цариградским патријархом у егзилу Манојлом Сарантеном.¹

Испуњење Савине молбе за самосталност Српске Цркве доносило је Никеји, тј. Православљу: добијање још једног савезника у борби против Латина у Цариграду, успостављање канонског поретка на делу Охридске архиепископије у српским областима, могућност ширења утицаја Никејске патријаршије на Балкан, одбрану Срба од унијаћења и помоћ суседном бугарском народу да се ишчупа из папских канџи. Једном речју, доносило је победу Православља у многим областима, при чему би Србија била истурена брана Православља према западу. Због тога су патријарх и цар радо испунили Савину молбу сматрајући је даром Божјим.

Саву, као врлинског монаха и царског сина, нађоше као најпогоднију личност, иако се он у смирењу своме и љубави према молитвеном тиховању, много противио.

На празник Успенија Богоматере, године 1219, васељенски патријарх Манојло Сарантен рукоположи преподобног оца нашег Саву за првог архиепископа „српских и поморских земаља.” На Савину молбу такође би одобрено да будући српски архиепископ не мора више долазити цариградском патријарху на посвећење, већ да га могу посветити његови епископи. Добијен је и акт о аутокефалности српске Цркве.

Убрзо Свети Сава саставља Законоправило (Крмчија). Овим црквено-државним закоником устројио је живот самосталне Српске Цркве и постао први српски законодавац. По доласку у Србију оснива нове епископије и сам хиротонише епископе за њих. У манастиру Жичи, седишту архиепископије, организује на Спасовдан 1221. године државно-

---

¹ Из писма васељенског патријарха Германа охридском архиепископу Димитрију Хоматијану где констатује: „Жао ми је што не могу да те назовем саслужитељем (συλλειτουργός)”, види се да није било литургијског јединства између Охридске архиепископије под Хоматијаном и васељенске патријаршијске катедре у Никеји.

црквени сабор. Тада је Свети Сава најпре уведен у трон од стране својих епископа, а потом је он сам крунисао свога брата Стевана за првог краља српског. Тиме је крунисао и своје грандиозно дело стварања независне српске Цркве и државе, дело јединствено у великом Божјем свету. Потом је Христов светитељ владару, велможама, епископима и верном народу поставио путоказ ка Небу одржавши беседу о Правој Вери. Њоме је трасирао пут ка народном просвећењу и освећењу, а Жички сабор златним словима уписао у књигу српске историје.

Убрзо је заживела света симфонија Цркве и државе, где Црква као кормилар управља бродом народним усмеравајући га ка тихом пристаништу Царства Небеског, а држава брани Цркву од унутрашњих и спољашњих непријатеља обезбеђујући духовни напредак Божјих људи из силе у силу до мере раста висине Христове (уп. Еф. 4, 11).

Савино достојанство архиепископа аутокефалне Српске Цркве прихватиле су и три источне патријаршије (Антиохијска, Јерусалимска и Александријска). Тако је племенито дрво српског народа руком анђела Божјег – Светог Саве засађено у духовном рају – Цркви Божјој.

Од тада оно Богу доноси стоструки род, а народни календар се од тада пуни победама Васкрслог Господа Христа и Његовим победиоцима: мученицима крвним и оним бескрвним (монасима), светитељима и просветитељима, светим краљевима и кнежевима, браниоцима вере и отечества, ктиторима и задужбинарима, светим очевима и мајкама. Заиста многобројна, славна и непобедива армија. Они су најбољи одговор свим Хоматијанима² кроз векове, тј. потврда каноничности добијене самосталности Српске Цркве. Она ће кроз векове српском народу бити извор живота, образовања, културе, надахнућа, националне самосвести и јединства, а за време турског ропства и једино уточиште народно, чувар духовне слободе и покретач народног ослобођења.

Симфонија Цркве и државе доносила је и друге крупне плодове: уздигнуће архиепископије на степен патријаршије (на помесном сабору

---

² Димитрије Хоматијан је оспоравао каноничност српске аутокефалности сматрајући да је Свети Сава требао њему да се обрати као надлежном за српске области.

одржаном на празник Цвети у Скопљу 1346. године) и проширење државе до Егејског мора (за време цар Душана); слогу, мир и јединство народно у Господу; успешну одбрану Цркве од непрестаних насртаја папе; и изградњу многобројних цркава и манастира. Они су били духовна огњишта, школе, болнице и радионице сваког племенитог заната. Све ово српски народ има захваљујући бесмртном делу српског Мојсија и вечном архиепископу српском – Светитељу Сави. Он је и бесмртна савест српског народа и толико је значајан за Србе да се стиче утисак да пре њега ништа српско није постојало.

Својом саможртвеном љубављу према Богу и роду Свети Сава је задобио венац славе и на Небу и на земљи. Он се највише слави у роду нашем. И сви православни народи га прослављају као велико светило Цркве Христове. Због свог равноапостолног дела он има велику слободу пред Господом. Његова сила је сада много већа него што је била док је у телу био. А и тада је била велика. Сетимо се само преславног чуда васкрсења брата Стефана (у монаштву Симона).

Његовим молитвама српски народ је остао Христов, крстоносан, кроз векове. Његовим молитвама Свети краљ Милутин спасава Балкан од унијаћења а деспот Ђурађ Бранковић Србију од уније коју су сви православни патријарси потписали на разбојничком Фераро-Флорентинском сабору у 15. веку. Овом сабору није присуствовао само српски патријарх ни представник Српске Православне Цркве. „Ја бих пре пристао да умрем него да изневерим веру својих предака” – говорио је деспот. Молитвама његовим вођен и примером надахнут и Свети Василије Острошки одлучно устаје у заштиту српског народа од папских вукова, а Свети Владика Николај са другим српским епископима обара конкордат пред Други светски рат. Заиста величанствене победе Светосавља кроз векове, сличне оној коју је Свети Сава остварио пре 800 година, а коју данас прослављамо.

Због свега горе реченог заблагодаримо Богу на великом дару – Светитељу Сави, чијом смо руком примили аутокефалност народне Цркве. Заблагодаримо и Светитељу Сави на свему. Нека нас његов пример надахне, а молитве укрепе у нашој двоједној борби – за чистоту вере и Косово и Метохију. Бранимо душу Србије – веру светосавску утемељену

руком Светог Саве и бранимо срце наше – Косово и Метохију, део тела српског створеног руком оца његовог Светог Симеона. Да, творци тела и душе српске били су свети калуђери – отац и два сина уз садејство благодати Светог Духа. Тешко оном ко руши ово свето дело. Боље би му било да се такав није ни родио. Тешко екуменистима из рода нашега јер одступише од пута светосавског. Шта им се то није свидело код најлепшег српског сина – Светог Саве, па више завољеше папу – свог светог оца, како га често називају и призивају.

А ми, децо светосавска, причешћујмо се светосавским духом, ходимо путем Крста Христовог, путем правоверја и правоживља, како нас Свети Сава научи у Жичи пре 800 година. И још, научени од светих апостола и Светих Отаца да је Истина Бог (Јн. 14, 6), да љубав према Истини Божјој=Светој Вери Православној, ослобађа и освећује и спасава нас људе (Јн. 8, 32; 17, 19; 2 Сол. 2, 10) и да ниједна друга врлина није пред Богом тако велика и за Цркву тако корисна као исповедање и одбрана Праве и Истините вере, исповедимо своју веру да је Православна Црква једина лађа спасења, а да је екуменизам свејерес. Са Светим Савом, Светим Фотијем Великим, Преподобним Јустином Ћелијским и свима светима, једним устима и једним срцем ускликнимо:

„Постоји једна Саборна и Апостолска Црква Христова, не више њих, па чак, не ни две. Скупови од Ње другачији (изван Ње) јесу синагоге ослабљених и зборови иновераца. Тако мислимо ми, истински Хришћани, тако верујемо, тако објављујемо” (Св. Фотије, Посл. 284, Против јереси теопасхита).

Не одричимо се Косова и Метохије, срца нашег, па макар нас глобалисти и екуменисти још стотинама „Олуја” и „Милосрдних Анђела” „братском љубављу” засули, још стотину Јасеноваца за нас изградиле и стотинама ратних пожара кућу нам спалили. То чинимо јер нам ништа није милије од Истине=Христа и што знамо да и мало одступање од Истине у стварима вере представља смртни грех.

Не бојмо се се оних који убијају тело, а душу не могу убити. Више се бојмо онога који може и душу и тело погубити у паклу (уп. Мт. 10, 28), где црв не умире и огањ се не гаси (Мк. 9, 44).

Будимо у табору честитога кнеза јер:

„Земаљско је за малена царство, а Небеско увек и довека.”

Понесимо и ми крст свој авакумовски радосно кличући:

„Нема вере боље од хришћанске!”

И на крају рецимо сви из све душе, и од свега ума свог, рецимо:

Свети Саво и Свети Симеоне помозите народу своме да изађе из овог савременог безизлаза и вечне пропасти!

Васкрсли Господе помози и спаси народ српски молитвама Светих Симеона, Саве и Симона монаха и свих светих Срба!

Теби Господе, победитељу греха, смрти и ђавола, васкрситељу душа наших, са Оцем и Духом Светим, слава и хвала вавек. Амин.

Христос Воскресе!

Манастир Св. Николаја Мирликијског

Хорепископ Наум

у Лозници код Чачка

2. јун 2019. године